

บทคัดย่อ

ชื่อผู้จัดทำ : นายวัฒนา ธรรมศิริ
นักศึกษาศาสนาชั้นพระปกเกล้า หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงการบริหารงาน
ภาครัฐและกฎหมายมหาชน รุ่นที่ 10 กลุ่มที่ 6
ชื่อหัวข้อเอกสาร : การปรับตัวและเตรียมความพร้อมของภาครัฐในสาขา
การท่องเที่ยวเพื่อก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. สมภพ มานะรังสรรค์

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)

อาเซียนให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจร่วมกันอย่างต่อเนื่องหลังจากการดำเนินการไปสู่การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนหรืออาฟตา (ASEAN Free Trade Area: AFTA) ได้บรรลุเป้าหมายในปี 2546 ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ 8 เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2545 ได้เห็นชอบให้อาเซียนกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อก้าวไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community: EEC) และให้อาเซียนปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานภายในของอาเซียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการประชุมสุดยอดอาเซียนในปี 2546 ผู้นำอาเซียนได้ออกแถลงการณ์ Bali Concord II เห็นชอบให้มีการรวมตัวไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือ AEC ภายในปี 2563 และให้เร่งรัดการรวมกลุ่มเพื่อเปิดเสรีสินค้าและบริการสำคัญ 12 สาขา (priority sectors) ได้แก่ การท่องเที่ยว การบิน ยานยนต์ ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอ อิเล็กทรอนิกส์ สินค้าเกษตร ประมง เทคโนโลยีสารสนเทศและสุขภาพ เป้าหมายของ AEC อาเซียนได้มีการเร่งรัดที่จะรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายในปี 2563 (ค.ศ.2015) โดยมีแนวคิดที่ว่าอาเซียนจะกลายเป็นเขตการผลิตเดียว ตลาดเดียว หรือ Single market and production base นั้นหมายถึง จะต้องมีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรี สามารถดำเนินกระบวนการผลิตที่ไหนก็ได้ โดยสามารถใช้ทรัพยากรจากแต่ละประเทศ ทั้งวัตถุดิบและแรงงานมาร่วมในการผลิต มีมาตรฐานสินค้า กฎเกณฑ์กฎระเบียบเดียวกัน

แนวทางดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การเป็น AEC

การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เป็นเป้าหมายที่ทำนายสำหรับไทยในอีก 3 ปี 6 เดือน ข้างหน้า ซึ่งไทยจำเป็นต้องเร่งดำเนินการและเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ในสาขาสินค้าและบริการสำคัญ 12 สาขา ในการนำร่องเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามแผน ที่ต้องการมุ่งไปสู่การเป็น AEC มีการมอบหมายให้ประเทศต่างๆ ทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นผู้ประสานงานหลัก (Country Coordinators) ดังนี้ พม่า สาขาผลิตภัณฑ์เกษตร (Agro-based products) และสาขาประมง (Fisheries) มาเลเซีย สาขาผลิตภัณฑ์ยาง (Rubber-based products) และสาขาสีงทอ (Textiles and Apparels) อินโดนีเซีย สาขายานยนต์ (Automotives) และสาขาผลิตภัณฑ์ไม้ (Wood-based products) ฟิลิปปินส์ สาขาอิเล็กทรอนิกส์ (Electronics) สิงคโปร์ สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ (e-ASEAN) และสาขาสุขภาพ (Healthcare) เวียดนาม สาขาโลจิสติกส์ไทย *สาขาการท่องเที่ยว (Tourism) และสาขาการบิน (Air Travel)* ที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน ได้เห็นชอบและมอบหมายให้ที่ประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส (SEOM) จัดทำพิมพ์เขียว AEC Blueprint เพื่อเป็นแผนงานภาพรวมที่จะระบุกิจกรรมด้านเศรษฐกิจครอบคลุมทั้ง สินค้า/บริการ การลงทุน แรงงาน และเงินลงทุนที่จะเปิดเสรีมากขึ้นในอนาคต เพื่อกำหนดทิศทาง แผนงานในด้านเศรษฐกิจที่ต้องดำเนินงานให้ชัดเจนตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด จนกว่าจะบรรลุเป้าหมายและเพื่อสร้าง "พันธสัญญา" ระหว่างประเทศสมาชิกที่จะดำเนินการไปสู่เป้าหมายดังกล่าวร่วมกัน

การเตรียมความพร้อมของประเทศไทย ในส่วนภาครัฐนั้น ได้มีหลายหน่วยงานดำเนินการ ทั้งในเรื่อง การพัฒนาบุคลากร การปรับปรุงกฎระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนกำหนดให้มีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หน่วยงานต่างๆ ประกอบด้วย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงอุตสาหกรรมและอีกหลายๆ หน่วยงานที่กำลังเดินหน้าเพื่อเตรียมความพร้อมต่อการเปิดเสรีในอนาคต

ในส่วนของภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับภาคบริการสาขาการท่องเที่ยวนั้น ได้มีการจัดสัมมนาระดมความคิดเห็นกันอย่างแพร่หลาย เพื่อหาแนวทางการปรับตัว เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งบางครั้งการหวังพึ่งกลไกภาครัฐแต่เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ ในการนี้ได้มีสถาบันการศึกษาเอกชนหลายแห่งอยู่ระหว่างการเตรียมการศึกษาถึงประเด็นการเตรียมความพร้อมของภาคเอกชนในสาขาที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเด็นการปรับตัวในสาขาที่ประเทศไทยเปรียบเทียบกับในประเด็น โอกาสที่ภาคเอกชนไทยควรไขว่คว้า เมื่อถึงเวลาที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลใช้

บังคับในอีกประมาณ 3 ปี ข้างหน้า อย่างไรก็ตามยังมีภาคเอกชนไทยอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ทราบหรือไม่สนใจต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นดังกล่าว ดังนั้น สิ่งที่ภาครัฐและเอกชน ควรเร่งดำเนินการในขณะนี้คือ การให้ความรู้ ความเข้าใจต่อภาคเอกชนที่ยังไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมดังกล่าว รวมทั้งควรเร่งให้มีการศึกษาวิจัย ถึงผลดี ผลเสีย ข้อได้เปรียบเสียเปรียบของภาคเอกชนไทยในสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งในภาคเศรษฐกิจของไทยให้มีความยั่งยืน

ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้เน้นการศึกษาความเป็นมาของ การเปิดเสรีด้านบริการ สาขาการท่องเที่ยว รวมทั้งศึกษาความพร้อมของประเทศไทยในการเตรียมตัวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน หรือ AEC โดยเฉพาะ ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ที่ภาครัฐได้มีการดำเนินงาน รวมถึงการเตรียมความพร้อมของภาคเอกชนเท่าที่มี และจากผลการศึกษาในบทที่ 2 เรื่อง ความเป็นมาของการจัดทำเขตเศรษฐกิจอาเซียนในสาขาบริการด้านการท่องเที่ยว ได้มีการระบุถึงความเป็นมาของการจัดตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความสำเร็จของการกำหนดเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ข้อตกลงของอาเซียนที่จะนำไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในที่สุด นอกจากนี้ ในบทที่ 3 ได้มีการกำหนดรายละเอียดความเป็นมา รวมทั้งแนวทางการดำเนินงานของ AEC Blue Print ซึ่งมีองค์ประกอบและแผนงานที่สำคัญ รวม 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน 2) การไปสู่ภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขัน 3) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกัน และ 4) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก โดยในบทที่ 4 เป็นการอธิบายถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยที่ผ่านมา ศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของไทย บทบาทของภาครัฐ ตลอดจนบทบาทของหน่วยงานระดับชาติ ระดับกระทรวง ทบวง กรม และภาคเอกชน

สุดท้ายจากผลการศึกษา ได้ข้อสรุปว่า ประเทศไทยยังขาดความพร้อมที่จะเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในระดับรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การขับเคลื่อนประเทศให้มีศักยภาพที่จะสามารถรองรับการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ อาทิ ให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จะต้องดำเนินการแปลงแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมให้ได้จริงจัง ซึ่งในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติได้มีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมต่อการเปิดการค้าเสรีทางการท่องเที่ยวในอนาคตไว้ รวมทั้งให้สำนักงาน ก.พ.ร. และ สำนักงาน ก.พ. ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างองค์กรและอัตรากำลังในการบริหารจัดการตามภารกิจ บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และควรมีการสร้างทัศนคติที่ดีให้กับบุคลากรภาครัฐในการบริหารจัดการเชิงบูรณาการ ซึ่งปัจจุบันการทำงานเชิงบูรณาการของภาครัฐยังไม่เข้มแข็งเพียงพอ ควรมีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับการเปิดเสรีด้านบริการ สาขาการท่องเที่ยว สุดท้ายมีข้อเสนอแนะว่ารัฐบาลไทยควรเร่งดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการ

ระดับชาติ เข้ามาดูแลเรื่องการเปิดเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในภาพรวม เป็นการเร่งด่วน โดยคณะกรรมการดังกล่าวจะต้องมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการเท่านั้น ไม่ควรมอบให้รองนายกรัฐมนตรีท่านใดท่านหนึ่งดูแลเป็นการเฉพาะ เนื่องจาก AEC นั้นเกี่ยวข้องกับหลายกระทรวง และเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานในวงกว้าง เกินขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่รองนายกรัฐมนตรีจะสามารถดูแลกำกับได้ทั่วถึง การจัดตั้งกลไกระดับชาติดังกล่าวเข้ามาดูแลกำกับ จะส่งผลให้การปฏิบัติงานในภาพรวมของประเทศสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน